

"לדורות" סיפוריהם של ניצולי השואה החיים בישראל שאלון לרישום קורות ניצול/ת השואה

איסוף סיפוריהם של ניצולי השואה הוא אחד המרכיבים החשובים ביותר בשימור הזיכרון ובהנחלתו לדורות הבאים. לכן, המידע על קורותיהם של הניצולים חיוני מאוד לחוקרים ולבני הדורות הבאים. בעזרת מידע זה אפשר יהיה להכיר את הסיפורים הפרטיים המרכיבים את התמונה הרחבה של תקופת השואה. לסיפור האישי שלכם יש חשיבות לאומית, מחקרית וחינוכית. אוסף הסיפורים יעלה לאתר אינטרנט מיוחד שכתובתו www.ledorot.gov.il

אנו מודים לך מראש על הנכונות לשיתוף הפעולה

שם משפחה ושם פרטי כיום

שם משפחה: שוורץ	שם פרטי: ראובן
-----------------	----------------

פרטים אישיים לפני השואה ובתקופתה

יש לרשום שמות ומקומות באותיות בדפוס (גם בלועזית) במקומות המסומנים

שם משפחה לפני המלחמה או בתקופתה: שוורץ	בלועזית Schwartz	שם נעורים:
שם פרטי לפני המלחמה או בתקופתה: ראובן	בלועזית Reuven	מין: ז / נ תאריך לידה: 4.11.1930
מקום לידה (ישוב, מחוז): בוטושן	בלועזית Botoshan	ארץ לידה: רומניה
שם פרטי של האב: דניאל	שם פרטי ושם נעורים של האם: רוזה פרידמן	
שם פרטי של האישה/הבעל (אם היה/תה נשוי/נשואה לפני המלחמה):		שם נעורים של האישה:
מקום מגורים קבוע לפני המלחמה: בוטושן	בלועזית Botoshan	ארץ המגורים: רומניה
השכלה/תואר אקדמי לפני המלחמה:	מקצוע לפני המלחמה:	חבר בארגון או בתנועה:
מקומות מגורים בתקופת המלחמה (ישוב, מחוז, ארץ): בוטושן ברומניה		
האם היית בגטאות? אילו ומתי?		
האם היית במחנות? אילו ומתי?		
מקום השחרור:	תאריך השחרור:	
האם שהית במחנה עקורים? שם המחנה?		לאן עברת/חזרת לאחר השחרור (ציין מקום)?
מקומות/מחנות בדרך לארץ: קפריסין	שנת עליה: 1946	שם האנייה (אם עלה בדרך הים): כנסת ישראל

אנא ספרי על קורותיך לפני המלחמה

(ציוני דרך: משפחה, סביבה, ילדות ולימודים, עבודה, חברות בארגון): נא לכתוב בגוף ראשון

נולדתי ברומניה במשפחה דתית, בעיר שלנו 90% מהיהודים היו דתיים. היינו שישה ילדים במשפחה. אבי היה קצב. לא היינו עשירים, אבל לא סבלנו מקשיים כלכליים, אבא פרנס את המשפחה.

נא ספרי על קורותיך בזמן המלחמה

(ציוני דרך: מעצר וגירוש, גטאות, מחנות וצעדות מוות, במסתור או בזהות בדויה ושם בדוי, פעילות ותפקידים ביונדראט/תנועות נוער/מחתרת/פרטיזנים, השתתפות בבריחה/התנגדות/לחימה, האם אדם/ארגון יהודי/לא יהודי סייע באופן משמעותי להצלתך; בריחה/הגירה בכפייה, פינוי/אוווקאציה למרכז ברית המועצות):

בשנת 1940 מצבם של יהודי רומניה הורע. אחרי שהגיעו הגרמנים, ניתנה הוראה לענוד טלאי צהוב. אייכמן דרש לקבל את היהודים, וממשלת רומניה התחילה לעשות טרנספרים. מסביב לבוטושן ריכזו את היהודים, הביאו לבוטושן ושלחו אותם להשמדה. בשנת 1941 נאמר לנו שלמחרת בעשר בבוקר הולכים לשלוח גם אותנו. הרב הראשי של רומניה, הרב שפרן, ניסה להציל אותנו. הוא הגיע עד לאמה של המלכה בבקשה לרחם עלינו. כך המנהיג של רומניה, אמטונסקו, אמר לגרמנים שכל הרומנים מגויסים למלחמה. הוא אמר שאין לו כח עבודה למסור, וברגע שינצחו במלחמה- ימסור להם את היהודים. לקחו את כל הגברים היהודים הרחק מהבית, בין היתר לקחו גם את אבי לעבודות כפיה. אמי נשארה לגדל שישה ילדים לבדה ללא מפרנס. היא נאלצה למכור את כל מה שהיה בבית. סבלנו מקור, כי לא היה חימום, לא היה אוכל ולא בגדים. בכיתה ב' זרקו אותי מבית הספר בגלל היותי יהודי. הגרמנים הלאימו את כל בתי הספר היהודיים והפכו אותם למטות צבאיים. ראשי הקהילה הפכו את בתי הכנסת לכיתות, וכך למדתי עד כיתה ג'. בחורף הגיעו יהודים ברגל ועל עגלות ממקומות בסביבת העיר שלנו. הגיעו גם נשים, זקנים וילדים. ראשי הקהילה עברו בית בית וחיפשו מקום לאותם יהודים. לא היה מקום לכולם, התחילו להכניס אנשים לבתי הכנסת, וכך נסגר בית הספר. היינו בעוצר, והיה אסור לצאת מהבית מהשעה 4 עד עשר בבוקר יום למחרת. הייתי כל כך רעב שלא הצלחתי לעמוד על הרגליים. השלטונות הלאימו את רכוש היהודים ותלו שליטי "למכירה" על הבתים שלנו. כל רומני שרצה את הבית שלנו, היה צריך לגשת לעירייה ולבקש. הוא חזר עם שני שוטרים שפינו אותנו לרחוב. כשבאו לבקש מסי עירייה, אמי אמרה "תראו את הילדים, אין לנו אוכל ואין לי במה לשלם". באו שני אנשים גדולים ופירקו את החלונות, בקור של 25 מעלות מתחת לאפס ושלג בגובה 2 מטר. אבא היה בעבודות כפיה במשך שנתיים. בנוסף נאסר על היהודים לנסוע ברכבות.

רומניה בעצם לא נכבשה ע"י הגרמנים, אלא הזמינה אותם להגיע. ברית המועצות ביקשה את שטח בסרביה, אותו היא איבדה במלחמת העולם הראשונה (כיום מולדביה). הרומנים הבינו שהם לא יכולים להלחם בברית המועצות או לדון איתם. הם פחדו שהרוסים יכבשו את כל רומניה. צרפת אז הייתה כבושה ואנגליה הייתה תחת הפצצות, והרומנים הבינו שרק הגרמנים יוכלו לעזור. הם שלחו משלחת לברלין בבקשת עזרה. בהתחלה היטלר ביקש גם את בסרביה, ואחר כך שלח צבא שיחסום את הרוסים. המפלגה הנאצית עלתה לשלטון ברומניה, והתחילה הגבלות. מעבר למה שכבר ציינת, היה איסור על היהודים לעסוק במקצועם. נפתחו מחנות ריכוז בטרנסניסטריה. במחנות אלה לא היה מוות מהיר, ואייכמן לא היה מרוצה.

בפברואר הדביקו הוראות להתרכז בבוקר למחרת במרכז העיר. היינו 30,000 יהודים, לא ידענו לאן לוקחים אותנו ואיך. אמא שלי מייד התחילה להכין תיק לכל אחד מהילדים, עם בקבוק מים וחתיכת לחם. הרב הראשי של רומניה פנה לכומר בדרגה הכי גבוהה והתחנן על חיי היהודים. הכומר אמר שאנחנו אשמים בכל ומגיע לנו למות. הרב איים לתבוע אותו בדרגות גבוהות יותר של השלטון. הכומר נבהל והבטיח לבדוק מה ניתן לעשות. לבסוף אנטונסקו הבין שלא יוכל לנצח במלחמה ופעל לביטול איסוף היהודים. ההוראה החדשה הייתה להתאסף לעבודות כפיה. יהודים שלא הלכו לעבודות, נשלחו לעבודות אחרי עונש. הרומנים לקחו את ההנהגה היהודית והחזיקו אותם בני ערובה, כדי להרוג אותם במידה והיהודים יתקוממו.

פעם אחת יצאתי לשחק בלי הטלאי הצהוב. החיילים זיהו אותי כיהודי והתחילו לגרור אותי משם. פחדתי מאוד ובכיתי. השכנים צעקו לאמי שלוקחים אותי, והיא יצאה בצעקות שלא יגעו בי. אז יצאה אישה אחת ושילמה שוחד לחיילים. הם אמרו לי, שבפעם הבאה שאצא בלי הטלאי- יהרגו אותי.

אחי שהיה בן 18 אז נלקח לעבודות כפיה, ואז המצב שלנו הדרדר. לא היה אוכל, היה קר מאוד ולא היה חימום. רזיתי מאוד, הייתי עור ועצמות, בכיתי והתעלפתי. הגעתי למצב שיכולתי רק לשבת ולא לקום. אמא ראתה שלא נחזיק מעמד עוד הרבה זמן, ויצאה לחפש עבודה בנקיון, כביסה, מה שאפשר- כדי לקבל קצת כסף ולקנות קמח תירס. היא לא הייתה בבית כל היום ובערב חזרה בוכה. היא סיפרה שעבדה כל היום, במעט הפרוטות שקיבלה קנתה קמח תירס. בדרך עצרו אותה הגרמנים, שאלו מה היא מחביאה, חתכו לה את השקית- וכל הקמח נשפך.

אמא המשיכה כך והביאה כל מה שהשיגה. זה נמשך בשנים 1942-1944. אם היא לא הייתה עושה את זה, היינו מתים. כיסינו את הדלתות והחלונות בקרשים.

באפריל 1944 הרוסים הפציצו את העיר, היה פחד נוראי. חפרנו שוחות והתחבאנו בהן. אחרי שהרוסים נכנסו, חזרנו לבתים. לפני שהגיעו הרוסים, דודתי באה לבקר אותנו עם בנה שהיה אז בן 14. שאלתי אותו "מוישראל, מה אתה עושה?" הוא אמר לי שהוא הולך לשוק כל יום רביעי ושומר על הפרות המיועדות לשחיטה. בערב הוא לוקח אותן למשחטה. אמרתי לו שאני רוצה להצטרף אליו. הלכתי אליו ברגל, יחף, בקור של 2 מעלות מתחת לאפס, בשלוליות קפואות. כשהגעתי, הוא הראה לי איפה אני צריך לשמור על הפרות. בבוקר יצאה השמש והמיסה את השלוליות. עמדתי בבוץ עד הבריכים, כדי להתמודד עם הקור הרמתי רגל אחת ואז אחרת, וככה לפי התור. לא אכלתי ולא שתיתי. אחרי הצהריים הגיעו הסוחרים כדי לקחת את הבהמות לרפת, והיינו צריכים לחכות שיתחשבו בנייהם. אחר כך הם קראו לנו לבוא. אני התביישתי להכנס, ובן דודי לקח אותי ונכנסנו אליהם. הוא אמר שגם אני עבדתי והסוחרים לא האמינו, כי נראיתי ילד קטן מאוד. הם שאלו של מי אני ואמרתי להם. הם הכירו את אבי ונתנו לי 20 ל"י. הגעתי הביתה ונתתי את הכסף לאמי. היא שמחה מאוד, קנתה תפוחים וקמח תירס והכינה ממליגה. כשלא היה לי כסף נאלצתי לגנוב. טיפסתי על גדרות וגנבתי פירות מעצים.

אנא ספרי/ על קורותיך מתום המלחמה ועד עלייתך לארץ (צינוי דרך: השחרור וחזרה הביתה, חיים אחרי המלחמה, בריחה, העפלה/ עליה):

כשאבי חזר הביתה בשנת 1944 והתחיל לעבוד, המצב התחיל להשתפר. יום אחד הופיע ג'יפ עם ארבעה חיילים רוסים שחיפשו את אבי, שהיה אז בעבודה. אמא דאגה מאוד. פחדנו מאוד מהרוסים. הם אנסו בחורות בלי הבחנה בין רומניות ליהודיות. הם לקחו שעונים ברחוב, הרגו סוחרים בשביל הסחורה. אותם חיילים השאירו פתק בשביל אבי, שבו היה כתוב איפה הוא צריך להתייצב ביום למחרת. בבוקר אבא הלך, כשהזר סיפר שהרוסים חיפשו קצב בתמורה לשאריות הבשר. הוא ראה את הפוטנציאל והתחיל למכור את שאריות הבשר. ככה היה לנו הרבה כסף, ואז אבא קנה דולרים ותכנן את העזיבה.

ב-1.1.1945 נסענו לבוקרשט בדרך קשה מאוד. נשארנו אצל קרובי משפחה במשך חודשיים, עד ששכרנו דירה.

היינו בתנועת נוער בבוקרשט. שרנו ורקדנו הורה, הדריכו אותנו והיינו ציוניים מאוד. הגיעו אנשים מהבריגדה היהודית והרגשנו עילוי. יום אחד הודיעו להוריי, שהגיע תורנו לעלות לארץ במחירת. אבי מסר את הדירה, מכר את הרהיטים והגענו לסניף. כשהגענו נאמר לנו, שכבר אי אפשר לעלות לארץ. ואז נתנו לנו שני חדרים בסניף. אבי היה אז פעיל ב"מזרחי". הוא שאל מה הסיבה שלא ניתן לעלות לארץ. נאמר לו ש-30 יהודים בצבא הרוסי ניסו לברוח מהצבא ולא רצו לחזור לרוסיה. לכן היה מאוד חשוב להעלות אותם קודם, כדי שלא יוצאו להורג כעריקים. היינו בסניף ארבעה חודשים. אבי התחיל למכור גרעינים, כיבוד ושתייה למי שהגיע לסניף.

אחרי ארבעה חודשים אמרו לנו שאפשר כבר לעלות לארץ, אבל לא ביחד. רצו לשלוח את שלושת האחים הגדולים בנפרד, ואז את שני אחיי הקטנים עם הוריי ואיתי. אז הם רצו שהאחים הגדולים יתחתנו קודם. יום למחרת הם נסעו, ואנחנו נסענו חודש אחריהם. המסע לארץ ארך חצי שנה. אמי ידעה שעורכים בדיקות גופניות, ותפרה שטרות כסף במקומות סודיים במכנסיים שלנו. נסענו במשאית לתחנת רכבת, וברכבת המשכנו ליוגוסלביה. המודיעין הבריטי כבר חיפש אותנו שם. עברנו את הגבול והגענו לעיירה בה קיבלנו גולש עם פרוסת לחם. באמצע הלילה הלכנו לרכבת בשקט והמשכנו לבלגרד. שם עברנו את נהר הדנובה על עצים. בצד השני חיכו לנו עם לחם ונקניק. משם נסענו לזגרב. בקצה העיר היה שלד של בניין האוניברסיטה, בו שהינו שלושה חודשים. הגיע הסתיו, התחיל לרדת גשם ואז שלג ולבניין לא הייתה תיקרה. הביאו לנו אוכל בקופסאות- גבינה צהובה, סרדינים וריבה. אמרו לנו שהגיעה אוניה ונסענו ברכבת לנמל. הרכבת עצרה בנמל מבודד, הייתה שם אונית פחם שבבטן שלה בנו מדפים. בעזרת רפסודה הגענו לאוניה. באוניה היו פלמחניקים צעירים כבני 20, והצוות היה יווני. היינו 2500 איש באוניה שיכלה להכיל 400 איש, היה מאוד צפוף. את הנוער הפרידו ולקחו לאוניה קטנה בשם אנסטסיה. האוניה שלנו נקראה כנסת ישראל. חיכינו יומיים כדי להעמיס מזון ומים. הפלגנו במשך חודש. אחרי שבוע הלחם נהיה עבש, המים אזלו והייתה הקצבת מים. אבי היה ראש קבוצה, וחילק ספל לכל אחד מתוך דלי, פעם ביום. הייתי בן 14, הייתי מאוד חולה וחלש. אבי הלך למטבח של הצוות היווני וביקש צלחת מרק. אכלתי את המרק וזה היה ממש תענוג. יתר הילדים הסתכלו עליי כשאכלתי. בינתיים האוניה אנסטסיה טבעה והעבירו את בני הנוער חזרה לאוניה שלנו. נעשה עוד יותר צפוף, אנשים נחנקו, ילדים מתו, היה סירחון מהשרותים. כשהגענו לכרתים, התקלקל המנוע, החלה סופה והאוניה התנדנדה מצד לצד. היוונים ירדו בסירות ההצלה ועזבו אותנו לבד בים. חשבתי שזה הסוף שלנו. הפלמחניקים קשרו את עצמם בחבלים, ירדו מתחת לאוניה ותיקנו את המנוע מתחת למים. הם התחילו לאמן את הצעירים לקראת הלחימה בבריטים. היו לנו מכונת ירייה וכמה אקדחים. מההגנה בארץ הגיעה הודעה בקוד מורס לזרוק את כלי הנשק החמים, כי אם נילחם איתם- זה ייתן לבריטים לגיטימציה לירות עלינו.

הגענו למים הטריטוריאליים של פלשתינה וכיסינו את האוניה בכרזנט, כדי שתיראה כאונית מסחר. לא היה לי אויר מתחת לכרזנט, התעלפתי והחליטו להוציא אותי מחוץ לכרזנט- אז ראיתי שכל האוניה המכוסה. פגשה אותנו משחתת בריטית שהורתה לנו לשנות כיוון לקפריסין בדרכי שלום. פלמחניק אחד תרגם לנו את הדברים וכל הקהל קרא בקול "ארץ ישראל! ארץ ישראל!" בליט ברירה לקחו אותנו לנמל חיפה. לשם הביאו אוניה שנקראה "אושן ויגר". הצמידו אותה לאוניה שלנו והתחילו להעלות לגיונרים ירדנים.

זה הרגיז אותנו מאוד. נלחמנו בהם והיו להם נפגעים. ואז התחילו לירות והרגו שניים. אחרי זה התחילו לזרוק רימוני גז, כולם נחנקו ותינוקות מתו. אמא שמה מטפחת רטובה כדי שנצליח לנשום ונתנה הוראה לעלות למעלה ולשכב. אם הבריטים רוצים להעביר אותנו- שיעבירו אחד אחד. וכך באמת העבירו אותנו אחד אחד. פתחנו בשביתת רעב שנמשכה שלושה ימים, כדי שיאפשרו לנו לרדת לחוף. הבריטים הביאו פחיות עם קרקרים בשביל הילדים והשאירו על האוניה. שביתת הרעב לא הצליחה ונקלחנו לקפריסין. האוניה הייתה מגודרת בתיל. אני זוכר שהסתכלתי מבעד לתיל ובכיתי.

בדצמבר 1946 הגענו לקפריסין. שיכנו אותנו בצריף עם זוג זקנים, כי לא היו מספיק צריפים לכולם. היו שם נערים שהגיעו עם תנועת הנוער, הגיעו לאבי וביקשו לקחת אותי. הם הלבישו אותי ולימדו אותי עברית. האוכל היה טוב יותר. הייתה שם משמעת כמו בצבא, עם מסדרים וכו'. הייתי בקפריסין שמונה חודשים והוריי היו שם שנה. הבריטים התחילו לאט לאט לתת אישורי עליה, קודם כל לנוער כדי שיתחילו להכין את הארץ. ביולי 1947 עליתי לארץ.

נא ספרי על חיך בארץ

(ציוני דרך: לימודים/ תעסוקה, שירות צבאי, פעילות ציבורית או תרבותית, משפחה/ דורות המשך וכו'):

הגעתי לחיפה ושלחו אותי למחנה עתלית, להמשיך את ארגון הנוער. אחרי חמישה חודשים יצאתי מהמחנה והוריי הגיעו למחנה, אבל לא נפגשנו. חילקו את הקבוצה לשניים- עד גיל 14 נשלחו לגבעת ברנר והגדולים יותר נשלחו לקיבוץ סולד בגליל העליון. שם הייתי חצי שנה. שם בגיל 15 התאמנתי בנשק. ערכנו קפ"פ- קרב פנים אל פנים. חצי למדתי וחצי יום עבדתי בגינת הירק. בכ"ב בנובמבר כולנו היינו ליד הרדיו ושמענו את הצהרת האו"ם. למחרת הסורים תקפו את הקיבוץ שלנו ונהרגו שניים וכמה נפצעו. הוציאו את הנשק מסליקים. מפקד ביטחון הקיבוץ היה רב סרן בצבא הבריטי, וביקש מהבריטים שיעזרו לנו. הטנקים הבריטיים הגיעו ועמדו שם, בלי לירות. כשרב הסרן שאל למה לא יורים, נאמר לו שלא ניתנה להם הוראה. הוא הוציא את התעודות שלו ונתן להם הוראה לירות.

אחרי חצי שנה גיסי בא לקחת אותי מכפר סולד. בדרך ירו ערבים על המכוניות הנוסעות. הוא הגיע למשרד ואמר שאמא שלי בוכה מאוד ורוצה לראות אותי. אמרו לו שאם ארצה- אלך. אמרו לי שלא תהיה אפשרות לצאת בגלל הטרור, אלא רק במשאית גדולה ומשוריינת שהובילה חלב לחיפה. בדרך נחנו בטבריה. אחר כך הגענו הביתה, והמשפחה התאחדה בקרית חיים. אבא שלי חיפש את אחי הגדול בקצין העיר בחיפה. נאמר לו שהוא בטבעון. הגדוד שלו שיחרר את צפת, הוא סיפר שהם התיישבו ברחובות. אבא שלי הביא את אישתו ובתו. בגלל שהיא הייתה לבד, ביקשה שאבוא איתה. אחר כך גם אחותי הגיעה, וכך היינו שש נפשות בחדר אחד. אבי החליט שכל המשפחה תעבור לרחובות. גיסי הגיע לבאר שבע אחרי המלחמה, ושם אמרו לו שבתור חייל משוחרר הוא זכאי לדירה ולרשיון לפתיחת עסק. הוא הלך לאבי ושכנע אותו לעבור בבאר שבע. שם התחלתי לעבוד. לפני זה עשיתי בחינה פסיכוטכנית בחיפה בהצטיינות, ונאמר לי שאני יכול לעבוד בתור זבן או פקיד. התחלתי לעבוד אצל המושל הצבאי. כשהתמנה ראש עיר, כל עובדי המושל הצבאי באו לעבוד אצלו. שם עבדתי בגביית מסים. לאחר מכן התפטרתי, ובגיל 18 התגייסתי לחיל שריון.

באחת החופשות נפגשתי עם חבר. הוא סיפר לי שיש משפחה שבאה מרומניה יום לפני כן וגרה במעברה. אבי המשפחה, שהיה אופה גדול ברומניה, לא מצא עבודה בארץ וחטף התקף לב. אישתו ביקשה מהחבר לשלוח מברק לבן הבכור על מות האבא. הוא הלך עם נערה צעירה לשלוח את המברק. כשהוא סיפר לי על הנערה, רציתי לפגוש אותה. ראיתי ליד ברזיית המעברה נערה בת 16, שתי צמות עם סרטים שחורים- בגלל האבל. הצגתי את עצמי ושוחחנו. אחרי חודש יצאתי לחופש וכל חבריי נשארו בצבא. הלכתי לטייל ברחוב קרן קיימת, שם כולם טיילו בסופי שבוע. שם שוב פגשתי את הנערה. כך הכרתי את אישתי. בשנת 1952 התחתנו. בשנת 1953 נולדה לי בת. כל המשפחה התגייסה בשביל החתונה. קנינו נקניק, גוזז ולחמניות.

כשהשתחררתי הייתה אבטלה. חיפשתי עבודה גם במושב. שלחו אותי להיות נציג של מפלגת עבודה בלשכת התעסוקה. כל האנשים שהגיעו לשם חשבו שאני מחלק עבודה, והתחילו לתקוף אותי. אחר כך התחלתי לעבוד בחברת חרסה, שם עבדתי עד הפנסיה.